

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

نویسنده: لئونید ساوین (Leonid SAVIN) ، کارشناس سیاسی بین‌المللی
برگردان: ا.م. شبیری
۱۵ مارچ ۲۰۲۵

امریکا، روسیه و برنامه هسته‌ای ایران

ظهور اسلام‌گرایی افراطی در خاورمیانه با منافع روسیه و ایران در تضاد است

بنا به گزارش وزارت امور خارجه چین، معاونان وزارتخانه‌های سیاست خارجی روسیه، چین و ایران روز ۱۴ مارچ در بیجینگ درباره موضوع هسته‌ای ایران مذاکره خواهند کرد. پیش از این، رسانه‌های امریکائی گزارش داده بودند که دولت دونالد ترامپ از روسیه خواسته است که میان واشنگتن و تهران در زمینه مذاکرات و در درجه اول، در مورد برنامه هسته‌ای که در دوره اول ریاست جمهوری ترامپ در واکنش به خروج امریکا از توافق برجام و تشدید تحریمها از سر گرفته شده بود، میانجیگری کند. مقامات روسیه حصول چنین توافقی را تأیید کردند، اما جزئیات بیشتری ارائه ندادند. از آنجائی که همه اینها در متن تلاش برای عادی‌سازی روابط بین مسکو و واشنگتن با عنایت به مذاکرات درباره اوکراین و دشواری‌های منطقه خاورمیانه (در وهله اول، سوریه و همچنین با توجه به بحران فلسطین) اتفاق می‌افتد، لازم است این موضوع از منظر منافع روسیه و ایران مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد.

ایران در رابطه با برنامه هسته‌ای خود گفته است که هرگونه مذاکره با هدف پایان دادن به این برنامه غیرقابل قبول است. و مسعود پزشکیان، رئیس جمهور کشور، ضمن تأکید بر ماهیت صلح‌آمیز آن، ادعاهای مبنی بر این که ایران به دنبال تولید سلاح هسته‌ای است، مردود دانست. محمد باقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی نیز با اشاره به این که

ایران نیازی به نامه آمریکا ندارد، درباره نامه دونالد ترامپ به آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر ایران گفت: «دشمن چاره‌ای جز این ندارد که تحریم‌ها علیه ایران را طبق توافق هسته‌ئی لغو کند».

خود مقام معظم رهبری اظهار داشت که به آمریکا نمی‌توان اعتماد کرد. اگر تجربه روسیه را در تعامل با غرب به طور عام و آمریکا به طور خاص خلاصه کنیم، درستی مواضع ایران را تأیید می‌کند. البته که نمی‌توان اعتماد کرد. اما بر اساس احترام متقابل، می‌توان روابط عمل‌گرایانه برقرار کرد. این دقیقاً همان احترام متقابل است که سیاستمداران بلندپایه روسیه دائماً از آن صحبت می‌کنند.

اگر روسیه میانجی بالفعل بین آمریکا و ایران در خصوص برنامه هسته‌ئی باشد، می‌توان مؤلفه‌های عمل‌گرایانه هر طرف را شناسایی کرد و بر پروتکل احترام متقابل تأکید کرد.

روسیه از برنامه هسته‌ئی ایران دفاع می‌کند. در یک زمینه گسترده‌تر، باید اضافه کرد که همکاری بین روسیه و ایران در اغلب زمینه‌ها خوبی در حال توسعه است. در سال‌های اخیر پیشرفت‌های قابل توجهی در بسیاری از زمینه‌ها حاصل شده است و معاهده مشارکت ستراتیژیک جامع بین دو کشور در ۱۷ جنوری ۲۰۲۵ امضاء شد.

ایران در پایان بهمن ماه - دلو - توافقنامه منطقه آزاد تجاری بین ایران و اوراسیا را تصویب کرد.

گذرگاه شمال-جنوب که قلمرو هر دو کشور روسیه و ایران را تحت تأثیر قرار می‌دهد، در دست توسعه است.

در ۱۱ مارچ، مانور بحری با حضور روسیه و چین در جنوب ایران آغاز شد. در ۱۰ مارچ، خبر توافق روسیه و ایران در مورد تولید مشترک نیمه‌هادی‌ها انتشار یافت.

همه این‌ها نشاندهنده افزایش اعتماد است. بدیهی است که تقویت چنین تعاملی به دلایل ژئوپلیتیکی برای هر دو طرف مفید است. ظهور اسلام‌گرایی افراطی در جنوب اوراسیا با منافع روسیه و ایران در تضاد است. فعالیت نیروهای نیابتی ترکیه در سوریه که به نسل‌کشی واقعی علوی‌ها و آزار و اذیت پیروان سایر ادیان منجر شد نیز بیانگر ضرورت هماهنگی روسیه و ایران در مقابله با افراط‌گرایی است.

روسیه به عنوان یکی از طرف‌های روند مذاکرات در باره برنامه هسته‌ئی ایران، بعید است فشاری بر تهران وارد کند. فقط می‌توان موضع طرف امریکائی در مورد این موضوع را از طریق مسکو اعلام کرد. باز خورد ایران نیز از طریق مسکو ارسال خواهد شد که به کسب اطلاعات از منبع اولیه اولویت می‌دهد. باز هم واشنگتن پاسخ احتمالی ایران را از طریق «فیلترهای مسکو» دریافت خواهد کرد. اگر چه ایران با زبان مقامات بلندپایه خود کاملاً صریح در باره این برنامه و موضع خود در قبال آمریکا صحبت می‌کند. این را هم اضافه کنیم که خود دونالد ترامپ به دلیل صدور دستور ترور سپهبد قاسم سلیمانی در عراق، علائم سمیت بالا برای ایران دارد. بعید است که این اقدام تروریستی دولتی در تهران فراموش شود.

چرا آمریکا به محدود کردن توانائی‌های ایران، از جمله، برنامه هسته‌ئی آن علاقه‌مند است؟ نخست این که، ترامپ می‌خواهد ضمن حفظ اولویت‌های تعیین شده خود، در نقش یک صلح‌طلب بازی کند. یکی از اولویت‌های او حمایت از اسرائیل است که با وجود اقدامات سخت علیه جنبش حماس در فلسطین و نابودی رهبری حزب‌الله لبنان، در شرایط سختی به سر می‌برد. کشورهای عربی نیز مانند ایران نسبت به پیشنهاد ترامپ در مورد نوار غزه ابراز تردید کرده‌اند. حوثی‌های جنبش انصارالله یمن علی‌رغم تلاش‌های ائتلاف غربی برای نابودی فزیک آن‌ها و قرار گرفتن در فهرست سازمان‌های تروریستی آمریکا، با حمایت ایران به فعالیت‌های خود در بحیره سرخ ادامه می‌دهند و متناوباً سعی می‌کنند اسرائیل را هدف پهپادها و راکت‌های خود قرار دهند.

با توجه به سیاست تهاجمی اسرائیل، رهبری آن ممکن است برای حمله به تأسیسات هسته‌ای ایران تصمیم بگیرد (البته، چنین تهدیداتی همیشه بوده است). اما این اقدام، قطعاً به اقدامات تلافی‌جویانه و تشدید شدید تنشج در منطقه منجر می‌شود. از آنجائی که ایران پیشتر به اهداف نظامی مختلف اسرائیل حمله کرده و آن اولین اقدام عملی پس از چندین سال لفاظی علیه رژیم صهیونیستی بود، شکی نیست که در صورت هرگونه تجاوز، ایران مقابله خواهد کرد. علاوه بر این، توسعه همکاری نظامی ایران با روسیه نیز باعث نگرانی اسرائیل و امریکا می‌شود. آن‌ها در این باره که روسیه چه چیزی را چگونه ممکن است به ایران منتقل کند، هیچ اطلاعاتی ندارند. این موضوع که غرب پیش از این ایران را به تأمین پهپاد و فناوری به روسیه متهم کرده بود، خود به خود نشان می‌دهد که مسکو در شرایط سخت به کمک تهران خواهد رفت.

با این که نمایندگان کشورهای اروپای غربی و سازمان ملل متحد برای مذاکره با ایران در مورد برنامه هسته‌ای تلاش می‌کنند، ظاهراً دونالد ترامپ متوجه شده که دیپلماسی پیشگیرانه با ایران کارساز نیست. روی این اصل، تصمیم گرفته برای کمک، دست به دامن روسیه شود.

این نیز ممکن است که تمایل امریکا برای نزدیک شدن به روسیه معنای دوگانه داشته باشد. اولاً، آن‌ها انتظار دارند که مسکو ظرفیت دیپلماتیک خود را در روند مذاکرات با ایران به پایان برساند. ثانیاً، ممکن است واشنگتن تصور می‌کند که این امر به وخامت روابط بین روسیه و ایران منجر خواهد شد. ایجاد اختلاف بین شرکاء و متحدان یک ستراتیژی قدیمی آنگلو-ساکسون است که از روم باستان نه در رابطه با امور داخلی، بلکه به عنوان ابزار سلطه و هژمونی به عاریت گرفته شده است.

روسیه می‌تواند با ادامه تقویت همکاری‌ها با ایران و هدایت بحث‌ها با طرف امریکائی در این زمینه به حالتی که پیش از همه به نفع مسکو باشد، به ویژه با در نظر گرفتن بحران اوکراین، با عزت از این وضعیت خارج شود.

بنیاد فرهنگ ستراتیژیک

۲۴ اسفند- حوت ۱۴۰۳